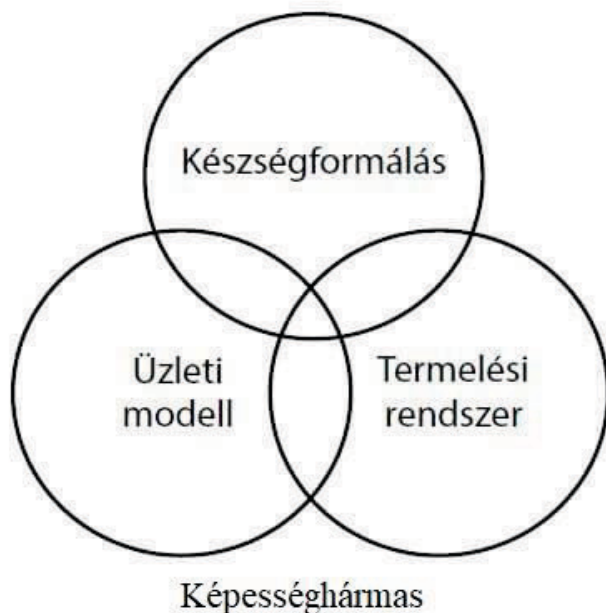

INNOVÁCIÓ ÉS KÉPESSÉGHÁRMAS

Iparpolitika és egyetemi-vállalati együttműködés

Jelen összefoglaló elméleti alapját a képességhármas adja: az elmélet szerint a gyors növekedéshez három terület összehangolt szervezeti változása szükséges: „az üzleti modell a termelési képességek és a készségformálás. A három terület nem alkotórésze a növekedésnek, sem külön-külön, sem együttesen, hanem egyetlen fejlesztési folyamat egymástól függő alrészei.” (BEST 2019) „Olyan szakpolitikák, amelyek egymástól elkülönülten, önállóan célozzák a termelési képesség, a vállalatok növekedésének és készségformálásának előmozdítását, nem lesznek sikeresek” (BEST 2019).

A képességhármas használata elősegíti azt, hogy ne kerüljön egymástól különválasztásra az állam és a magánszektor: ennek elérése azért fontos, hogy bevonásra kerüljenek a gazdaság irányításába a vállalati vezetők és a tudomány képviselői is. A kormánynak van meg a lehetősége mind a három területre hatni,

¹ DOI: 10.14267/RETP2021.04.15

ezáltal elősegítve a fejlődést. Best szerint a növekedés elsődleges hajtóereje az iparfejlesztés. Példaként említi az USA II. világháború korai hadigazgatását: ennek működését egy olyan fejlesztéspolitikai stratégia határozta meg, mely a vállalkozói szektort központilag kezelte, melyben az államnak központi, meghatározó szerep jut. Ez az irányítási struktúra lehetővé tett nagyobb célok elérését is (BEST 2019).

Kérdés tehát, hogy mi tesz sikeressé egy országot - Best több több példát is említi: Adam Smith tűgyártással kapcsolatos példájából kiemeli a munkamegosztás növekedésének és a termelés megszervezésének, a tudás felhasználásának fontosságát. Emellett Charles Babbage-t idézi fel, aki gyárakat, ipari létesítményeket járva jelentős tapasztalatot szerzett az ipari területekről. „Az alkalmazott tudományok tényeiket kísérletből merítik; azonban az érvelések, amelyekről ezek hasznossága mindenekelőtt függ, az absztrakt tudománynak nevezett területhez tartoznak [...], ebből az következik, hogy egy ország gyártóiparának tökéletesítésekor a legsikeresebbnek ígérkező erőfeszítésekhez az elméleti tudásban és a gyakorlati készségekben leginkább jártas emberek együttes igyekezetére van szükség (Babbage, 1832, 205 idézve Best, 2019; 137)”

Összhangban a képességhármás elméletével, az innovációt vizsgáló szakirodalom is három olyan szereplőt különít el, mely irányítja az innovációs rendszereket:

1. Egyetemek
2. Kormányzat
3. Vállalkozások

A hármás csavar elmélet szerint egy-egy terület, ágazat innovációs rendszerét ennek a három szereplőnek az együttműködései határozzák meg. A modellt a II., világháború után, a tartósan sikeres országok megfigyelése nyomán dolgozták ki, melynek eredménye szerint a tudományos szempontból eredményes országok ágazati szempontból eltérnek eredményességükben. Ennek az eltérésnek az egyik magyarázata az egyetemek, kormányzat és vállalkozások közötti kapcsolatok a kutatások tekintetében (INZELT 2004).

Az innovációs tevékenység elősegítése új lehetőségeket nyit az országok számára, ennek fő finanszírozói az EU programjai, illetve a multinacionális cégek. A közelmúltban egyre jellemzőbbé vált a kutatás-fejlesztés nemzetköziesedése a cégeket tekintve: az ilyen jellegű folyamatok már nem csupán a vállalaton belül figyelhetők meg, stratégiájuk szerves része a kutatás és fejlesztés tevékenységek kiszervezése, akár országon kívül is. A K+F tevékenység nemzetköziesedése a kormányzatokat is arra készíti, hogy újradefiniálják szerepüket, amely tovább segíti az együttműködések létrejöttét. Az Ipar 4.0 által érintett területeken elindult a vállalkozások és egyetemek kapcsolati hálójának kiépülése, amely a vállalatok nyitottságának a jele is – azonban alapkutatások egyelőre nem indultak ilyen együttműködések keretei között.

Annak érdekében, hogy a kutatás és fejlesztés területén minél több együttműködés alakuljon ki az egyetemek és vállalkozások között, fontos szerepe van a kormányzatnak, amely ösztönzőrendszer segítségével lehet képes befolyásolni ezt a területet. Emellett az egyetemek és vállalkozások közötti információs rendszer létrehozása is elősegítheti a hosszútávú együttműködéseket: mind az oktatási, mind a vállalkozói oldal számára szükséges tudás az, hogy az eddigiekben hogyan alakultak az ilyen jellegű együttműködések, illetve mely területek azok, amelyekben egymás hasznára válhatnak (INZELT 2020).

A fenti tendencia jellemzően a multinacionális vállalatokat érinti: Magyarországon jelenleg az innovatív kis- és középvállalkozások aránya alacsony, az intézményközi együttműködések ebben a szférában ritkák. Összehasonlítva az országos, illetve az EU aggregált innovációs mutatószámait, megállapíthatjuk, hogy az EU, illetve az újonnan csatlakozott országok átlagához képest Magyarország jelentős elmaradottságot tudhat magáénak (CZAKÓ - GYÓRI 2013).

A HAZAI EGYETEMI-VÁLLALATI EGYÜTTMŰKÖDÉSEK BEMUTATÁSA

A Kandó Klub azzal a céllal jött létre 2019-ben, hogy a vállalkozások és egyetemek közötti együttműködéseket segítse - kezdetben Budapesten, majd országosan is. Az utóbbi időben több olyan interjú is született a kezdeményezés keretein belül, amelyek célja az eddigiekben már kialakult gyakorlatok feltárása, interjúkon keresztül. Ennek során az Óbudai Egyetem, a Széchenyi István Egyetem és az Esztrházy Károly Egyetem gyakorlatait ismerhettük meg.

Kersánszki Tamás, az Óbudai Egyetem Pályázati és Tudáshasznosítási Igazgatóságának vezetője szerint az Óbudai Egyetem "kapcsolatrendszere igen kiterjedt: ennek oka, hogy 2010-ig főiskolaként működött, amely során komoly hangsúlyt kapott a gyakorlatorientált oktatás". Mind a nagyvállalatokkal, mind a KKV szektorral jó kapcsolatot ápolnak: míg a nagyvállalatok a végzett hallgatókat foglalkoztatják, a képzés alatt is már aktív partneri viszonyban pedig a KKV szektor szereplői állnak az egyetemmel. "Ebben az esetben elsősorban a kutatás és fejlesztés pályázatok képezik a partnerség alapját, amely előnyösnek bizonyult az utóbbi években" - új anyagtechnológiai megoldások, 3D nyomtatás, megújuló energia megoldások tartoznak elsősorban ide. Az egyetem ebben az esetben egyfajta alvállalkozóként funkcionál ilyen pályázatok során, amely jól tükrözi, hogy képesek megfelelni az ipari elvárásoknak. A partneri megkeresések célja emellett a humán erőforrás beépítése a cégbe, amely a hallgatóknak is előnyös, hiszen tapasztalathoz és friss tudáshoz juthatnak ezáltal. A vállalkozások a gyakornoki programok mellett oktatnak is az egyetemen. Fontos lenne, hogy a vállalkozások kiterjesszék ilyen jellegű gyakorlataikat mentorprogram, vagy külföldi példák segítségével.

Az Eszterházy Károly Egyetem gyakorlatairól képviselőjében dr. Csáfor Hajnalka rektorhelyettes asszony, valamint Bíró Andrea Barbara, Egyetemi Innovációs Osztály vezetője beszéltek. Az egyetemre jellemző a vállalkozó felsőoktatás szemlélet, melynek eredményeképp szoros viszonyban állnak a térség gazdasági szereplőivel és a megyei kamarával. Az együttműködések igen széleskörűek: míg az ipari szereplőkkel duális képzés keretein belül kapcsolódnak, a mezőgazdaságban kutatás és fejlesztés területén is élénk együttműködésben állnak. "Az együttműködési területek lefedik a képzési területek jelentős részét, úgymint agrár, gazdaságtudományok, informatika, természettudományok. Az agrár területen a szőlész-borász mérnöki alapképzés választható duális képzésben, ahol számos, a borvidéken működő borászat a partnerünk. A gazdaságtudományokon belül a turizmus-vendéglátás alapképzés, illetve a gazdálkodási és menedzsment alapképzés választható duális képzésben. Ezen a képzési területen szállodák, vendéglátóegységek, bankok, üzleti vállalkozások és a régióban működő KKV-k a partnereink, de nemzetközi nagyvállalatok leányvállalatai is bekapcsolódtak a képzésbe." A duális képzés elterjedésének két fő akadályát látják: a hallgatók ennek előnyeit még kevésbé látják át, kevésbé ismert ez a képzési forma, amelyen a járványhelyzet sem segített. Másrészt bizonyos vállalkozás méret alatt a cégnek nincs kapacitása ilyen jellegű együttműködések fenntartására, így nem vágnak bele.

A Széchenyi István Egyetem vállalati kapcsolatairól Lakatos István, az egyetem tanára, a Gépészmérnöki, Informatikai és Villamosmérnöki Kar általános dékánhelyettese beszélt. A kar legjelentősebb partnere az Audi, amellyel több ipari és kutatás-fejlesztés projektje is van az egyetemnek. A hallgatók mellett az együttműködés keretein belül oktatók is részt vesznek a cég egy-egy területének működésében 1-1 hónapig. "A tanszék kapcsolati tőkéje elég jó, közepesen nagy vállalatok vannak, annak ellenére mondom ezt, hogy a kicsi talán hiányzik ebből a palettából. [...] Dolgoztunk a BKV-nak, tavaly volt projektünk az Audival, de dolgoztunk nagy országos közlekedési cégeknek, és most is vannak ilyen projektek indulóban." A sikeres együttműködések létrejöttéhez fontos, hogy mindkét félnek előnye származzon belőle, az egyoldalú kezdeményezések nem lesznek hosszútávon működőképesek. Az egyetemen működnek kompetencia központok, amelyek a kezdeti, induló időszak - melyeket pályázatok útján finanszíroznak - után céges együttműködésekre fókuszálnak, így válnak önfenntartóvá. A vállalkozások emellett részt vesznek a képzésben, illetve szakdolgozat témákat is írnak ki. Gyakorlati helyeket is biztosítanak a hallgatók számára. "Ez egy jó együttműködés a hallgatónak, mert lesz munkahelye, ha beleteszi magát, a cégnek is jó, mert szűrt munkaereje lehet, az egyetemnek is jó, hiszen az egyetem szolgáltató intézmény, a hallgató a mi fő ügyfelünk."

Rasztovits Dávid, a Fialat Vállalkozók Kollégiumának tagja a piaci oldal szempontjából értékelte a jelenlegi együttműködések: "Piaci oldalról nézve is fontos szerepet játszik a fiatalok minél könnyebb integrálása a piaci folyamatokba." Ennek előremozdítását szolgálja például a Kandó Klub, a fiatal Vállalkozók Kollégiuma, vagy a Jövő Menedzserei Program is. Amellett, hogy a cégek kezdeményeznek ebben a folyamatban, fontos az egyetemek szerepe is véleménye szerint: a felsőoktatásban meg kell találni azt a módszert, amely mentén a munkaerőpiacra olyan frissen végzettek kerülnek, akikre valóban szükség van a hazai KKV-knak. „Fontos kérdés továbbá az is, hogy van-e átjárhatóság a két oldal között? Megvan-e a szinergia és platform, ahol a cég könnyedén tudja megtalálni azt az embert, akire neki szüksége van, az egyetem pedig tényleg tud olyan gyakorlati tudást és oktatást adni, ami a piacnak jó.”

Kovács Zoltán, az Innovateam Kft. tulajdonosa szintén fontosnak tartaná, hogy legyen egy központi tér, ahol a hallgatók és a vállalkozások közötti találkozás lehetővé válna, az egyetem bevonásával és a Kamara szervezésével. Ez az "inkubátorház" egyaránt lenne előnyös a KKV-k számára, hiszen nagyobb rálátást kaphatna a hallgatók képességére, ezáltal versenyképesebbé válva. "A győri régió számára nagy hátrány a tőkehiány, a német vagy osztrák vállalatokhoz képest, és hiányzik az összefogás is. Létre lehetne hozni projektcégeket egyes munkákra KKV összefogással."

ÖSSZEFOGLALÁS

A fentiekben a képességhármast tükrében vizsgáltuk a hazai egyetemeket, illetve gazdasági közeg kapcsolatait, jelenlegi kapcsolati hálóját. Jelenleg is léteznek már együttműködések a szereplők között, melyek 3 csoportba sorolhatók:

- Kutatás és fejlesztés: az egyetem és a vállalkozások közös projektek keretében visznek véghez fejlesztéseket, sok esetben pályázati keretek között.
- Gyakornoki programok: a cégek gyakornoki, illetve mentorprogramok segítségével vonják be a hallgatókat a vállalkozás működésébe.
- Duális képzés: a vállalkozás bekapcsolódik az oktatásba is, előadásokkal, terepgyakorlatokkal a hallgatóknak és az oktatóknak is egyes esetekben.

A partneri együttműködések mind az egyetemi, mind a vállalati szereplők pozitívan értékelik, ennek ellenére elterjedtsége mérsékelt. Ennek oka lehet az információhiány a hallgatók, illetve erőforráshiány a cégek részéről. A jövőben elengedhetetlen az előbbieken összefoglalt jó gyakorlatok általánossá válása és az ehhez szükséges intézményi környezet megteremtése.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- Best, M. (2019): Hogy történik valójában a növekedés? – Gazdasági csodák teremtése termelés, irányítás és készségek által (Pallas Athéné Könyvkiadó Kft., 2019)
- Csakó Á. – Győri Á. (2013): Kis- és közepes vállalkozások, megújulás, együttműködés. Statisztikai Szemle, 91. évfolyam 3. szám
- Inzelt A. (2004): Az egyetemek és a vállalkozások kapcsolata az átmenet idején. Közgazdasági Szemle, LI. évf., 2004. szeptember (870–890. o.)
- Inzelt A. (2020): Vállalat és egyetem kutatás-fejlesztési együttműködése az Ipar 4.0 korszakában. In.: Kosztopulosz Andreász – Kuruczleki Éva (szerk.) (2020): Társadalmi és gazdasági folyamatok elemzésének kérdései a XXI. században. Szegedi Tudományegyetem Gazdaságtudományi Kar, Szeged, <https://doi.org/10.14232/tgfeK21sz.11>